

ÖSTERBOTTENS FÖRBUND – POHJANMAAN LIITTO

Hyvinvointimaakunta Pohjanmaa – katse tulevaan
Välfärdslandskapet Österbotten – med sikte på framtiden

Aluekehitysjohtaja/Regionalutvecklingdirektör Varpu Rajaniemi, 9.10.2015

Pohjanmaan hyvinvointistrategia 2014–2017

Österbottens välfärdsstrategi 2014–2017

- **Alueen väestön hyvinvoinnilla ja alueen elinvoimaisuudella on suora yhteys**
- Pohjanmaan maakuntastrategiaan 2014–2017 kirjattu Pohjanmaan väestön hyvinvoinnin edistämisen tahtotila 2040:
 - ”Pohjanmaan väestö voi hyvin ja hyvinvointierot ovat kaventuneet. Maakunnassa vallitsee vahva yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen meininki. Suvaitsevaisessa ja monikulttuurisessa ilmapiirissä kaikkien on hyvä asua, elää ja tehdä työtä.”
- **En direkt koppling mellan befolkningens välbefinnande och regionens livskraft**
- Österbottens landskapsstrategi 2014–2017 innehåller följande vision om befolkningens välfärd i Österbotten 2040:
 - ”Befolkningen i Österbotten mår bra och skillnaderna i välfärd har minskat. En stark sammanhållning och samarbetsanda råder i landskapet. I en tolerant och mångkulturell atmosfär är det bra för alla att bo, leva och arbeta”.

Tilastojen ja tutkimusten kertomaa Pohjanmaasta

Vad visar statistik och forskning?

Pohjanmaan maan keskitasoa parempaa hyvinvointia kuvaavat mm. seuraavat seikat:

- Maakunnassa on
- vähemmän pienituloisia kotitalouksia,
 - asuminen on väljempää,
 - asunnottomia on vähemmän,
 - koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria on vähemmän,
 - valtaosa kokee asuinalueensa turvalliseksi,
 - luottamus instituutioihin on korkeampi ja
 - osallistumisaktiivisuus on korkeampaa.

Lisäksi

- alhainen sairastavuus,
- vähemmän ennenaikaisesti menetettyjä elinvuosia (PYLL-indeksi) sekä
- maan parhaimpiin lukeutuva työllisyystilanne.

Några bevis på att vi i Österbotten mår bättre än i landet i genomsnitt:

I landskapet finns

- färre låginkomsthushåll,
- vi är mindre trångbudda,
- det finns färre bostadslösa,
- färre ungdomar står utanför utbildningen,
- största delen upplever att det egna bostadsområdet är tryggt,
- förtroendet för institutioner är högre och
- deltagandeaktiviteten är livligare.

Dessutom

- Låg sjukdomsförekomst,
- färre i förtid förlorade levnadsår (PYLL-index) samt
- ett sysselsättningsläge som hör till de bästa i landet.

Tilastojen ja tutkimusten kertomaa Pohjanmaasta

Vad visar statistik och forskning?

Pohjanmaan hyvinvoinnin vahvuuksia:

- viihtyisä ja turvallinen elinympäristö,
- hyvä asumistaso,
- monipuolinen elinkeinorakenne,
- yrittäjyyden perinne,
- korkea työllisyys,
- hyvät harrastusmahdollisuudet,
- matala sairastavuus sekä
- vahva sosiaalinen pääoma ja
- rikas kulttuuriperintö.

Hyvinvointierojen kasvun lisääntymiseltä ei ole vältytty Pohjanmaallakaan siitä huolimatta, että monien hyvinvointia ja terveyttä mittaavien tilastotietojen, tutkimustulosten ja barometrien mukaan Pohjanmaan väestö voi muuta maata paremmin.

Styrkor i Österbottens välfärd:

- en trivsam och trygg livsmiljö,
- god boendestandard,
- mångsidig näringsstruktur,
- företagstradition,
- hög sysselsättning,
- goda hobbymöjligheter,
- låg sjukdomsförekomst samt
- ett starkt socialt kapital och
- ett rikt kulturarv.

Inte heller i Österbotten har vi undgått ökade skillnader i välfärden trots att många statistikuppgifter, forskningsresultat och barometrar som mäter välfärd och hälsa säger att befolkningen i Österbotten mår bättre än i resten av landet.

Tilastojen ja tutkimusten kertomaa Pohjanmaasta

Vad visar statistik och forskning?

Pohjanmaan väestön hyvinvointiin liittyviä keskeisiä haasteita:

- ulkopuolisuus sekä eri väestöryhmien ja yksilöiden hyvinvointi- ja terveyserojen kasvaminen.

Hyvinvoinnin riskitekijöitä ovat erityisesti:

- psyykkiset pitkäaikaissairaudet, yksinäisyys, päihteiden käyttö, velkaongelmat ja nuorisotyöttömyys.

Centrala utmaningar för välfärden i Österbotten:

- utanförskap samt allt större skillnader mellan olika befolkningsgrupper vad gäller välfärd och hälsa.

Särskilda riskfaktorer i välfärden:

- psykiska långtidssjukdomar, ensamhet, missbruk av rusmedel, skuldsättning och arbetslöshet bland unga.

Hyvinvoinnin edistämisen johtavat periaatteet Pohjanmaalla

Ledande principer för främjandet av välfärden i Österbotten

- Asukas aina ensin
- Pohjanmaan asukkaiden ja asiakkaiden aito osallisuus
- Kaiken ikäisten Pohjanmaa
- Pohjanmaan vahva yhteisöllisyys, monikulttuurisuus ja monikielisyys
- Jokaisella on paikka Pohjanmaan maakunnassa (tunne, että kuuluu johonkin, voimavaralähtöisyys)
- Vuoropuheluun ja luottamukseen pohjautuvaa yhteistyötä yli rajojen
- Maakunnan alueellisen tasa-arvon huomioiminen
- Asiantuntijuus ja osaaminen
- Kustannusvaikuttavuus sekä hyvinvointi- ja terveyshyöty
- Invånaren alltid i främsta rummet
- Genuin delaktighet för invånare och klienter i Österbotten
- Ett Österbotten för alla åldrar
- Stark gemenskap och sammanhållning, kulturell mångfald och flerspråkighet i Österbotten
- Plats för var och en i landskapet Österbotten (känsla av att höra hemma någonstans, resursorientering)
- Gränsöverskridande samarbete som baserar sig på dialog och förtroende
- Regional jämlikhet beaktas i landskapet
- Sakkunskap och kompetens
- Kostnadseffektivitet samt välfärds- och hälso nytta

Strategiset tavoitteet ja toimenpiteet

Strategiska mål och åtgärder

4.1 Viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen elinympäristö

4.2 Osallistuvat kansalaiset

4.3 Kaikenikäisten Pohjanmaa

- Toimenpiteet esitetään elämäнкаarimallin mukaan (lapset, nuoret ja lapsiperheet, työikäiset, ikäihmiset)

4.4 Asiakaslähtöiset, kustannustehokkaat ja vaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

4.1 Trivsamt, tryggt och livskraftigt livsmiljö

4.2 Engagerade medborgare

4.3 Ett Österbotten för alla åldrar

- Åtgärderna indelade i enlighet med livscykelmodellen (barn, ungdomar och barnfamiljer, människor i arbetsför ålder, äldre)

4.4 Kostnadseffektiva och effektfulla social- och hälsovårdstjänster som utgår från kundens behov

Viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen elinympäristö

Trivsamt, tryggt och livskraftigt livsmiljö

Tavoitetila:

Asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi elinympäristön tulee olla esteetön, turvallinen ja viihtyisä, ja erikäisillä on oltava käytössään monipuoliset palvelut sekä harrastus- ja virkistysmahdollisuudet. Harrastusmahdollisuuksien ja palveluiden käyttöä edistävät niiden hyvä saavutettavuus ja toimivat liikenneyhteydet.

Pohjanmaalla kehitetään tasapuolisesti keskustaajamien ja maaseudun kylien ja mahdollisuuksien mukaan haja-asutusalueiden elinympäristöä ja elinvoimaisuutta ottamalla asukkaiden näkemykset huomioon.

Myös lähiluonto ja viheralueet ovat tärkeä osa ihmisen fyysisistä ja psyykkistä hyvinvointia. Viheralueille tulee varata riittävät alueet helposti saavutettavaan osiin yhdyskuntarakennetta, niin että niistä muodostuu eheä viheraluejärjestelmä.

Kaikessa toiminnassa ja kehittämisessä **huomioidaan** julkisen sektorin, kolmannen sektorin järjestöjen ja yksityisen sektorin välinen yhteistyö.

Målbild:

För att främja invånarnas välfärd behöver livsmiljön vara lättillgänglig, trygg och trivsamt, och människor i olika åldrar måste ha tillgång till mångsidiga tjänster samt hobby- och rekreativsmöjligheter. Utnyttjandet av hobby- och rekreativsmöjligheter och tjänster främjas av god tillgänglighet och bra trafikförbindelser.

I Österbotten utvecklas livsmiljön och livskraften jämnt i centrumtätorterna och byarna på landsbygden och i mån av möjlighet i glesbygden genom att invånarnas åsikter beaktas.

Även närnaturen och grönområdena är en viktig del av människans fysiska och psykiska välfärd. För grönområden bör reserveras tillräckliga områden i lättillgängliga delar av samhällsstrukturen, så att de bildar ett enhetligt grönområdessystem.

I all verksamhet och utveckling **beaktas samarbetet** mellan den offentliga sektorn, organisationer inom den tredje sektorn och den privata sektorn.

Viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen elinympäristö Trivsamt, tryggt och livskraftigt livsmiljö

Toimenpide

Käynnistetään esteettömän, yhteisöllisyyteen ja myös ryhmäasumiseen pohjautuvan elinkaariasumisen hanke kylillä ja kaupungeissa.

- Hankesuunnitelma 2016
- Hankerahoituksen haku 2015–2016
- Hankkeen käynnistyminen 2016

Jatketaan järjestöjen ja julkisen sektorin kumppanuuden rakentamista ja edistetään yhteistyömallin käyttöönottoa koko maakunnassa.

Åtgärd

Ett projekt som gäller livscykelboende med god tillgänglighet samt gruppboende som baserar sig på gemenskap och sammanhållning inleds i byar och städer.

- Projektplan 2016
- Ansökan om projektfinansiering 2015–2016
- Projektstart 2016

Partnerskap mellan organisationer och den offentliga sektorn fortsätter att byggas upp och införandet av samarbetsmodellen främjas i hela landskapet.

Osallistuvat kansalaiset

Engagerade medborgare

Tavoitetila:

- Pohjanmaalle luodaan alueellisen hyvinvointipolitiikan osaksi pohjoismaisiin hyviin käytäntöihin nojaava *osallisuuden politiikka*.
- Pohjalaisten hyvinvoinnin edistämisessä ja hyvinvointierojen vähentämisessä *hyödynnetään vahvaa sosiaalista pääomaa ja aitoa yhteisöllisyyttä*.
- Tavoitteena on mahdollistaa *kaikenikäisten aktiivinen osallisuus* yhteiskunnassa ja monipuolisten osallistumismahdollisuuksien ja -muotojen avulla *ehkäistä syrjäytymistä, ulkopuolisuutta ja mielenterveysongelmia*.
- Jokainen pohjalainen kantaa vastuun hyvistä elämäntavoistaan, terveydestään ja hyvinvoinnistaan.

Målbild:

- I Österbotten skapar vi som en del av den regionala välfärdspolitiken *en engagerande politik* som stödjer sig på god nordisk praxis.
- *Det starka sociala kapitalet och den genuina sammanhållningen och gemenskapen utnyttjas för att främja österbottningarnas välfärd och krympa skillnaderna i välfärd.*
- Målet är att göra det möjligt för *människor i alla åldrar att aktivt delta i samhället* och med hjälp av mångsidiga möjligheter till och former av delaktighet *förhindra marginalisering, utanförskap och psykisk ohälsa*.
- Varje österbottning bär ansvar för sitt levnadssätt, sin hälsa och sin välfärd.

Osallistuvat kansalaiset

Engagerade medborgare

Toimenpide

Kokemusosaamisen juurruttaminen ja kehittäminen -hanke ja asiakasosallisuuden edistäminen

- Hankerahoituksen hakeminen 2014
- Toteutus 2015–2017

Toimenpide

Tehdään selvitys osallisuutta koskevien vanhuspalvelulain säännösten toteutumisesta Pohjanmaan kunnissa

- Hankkeen käynnistyminen vuonna 2016

Åtgärd

Ett projekt för förankring och utveckling av erfarenhetsbaserad kompetens och främjande av kunddelaktighet

- Ansökan om projektfinansiering 2014
- *Genomförande 2015–2017*

Åtgärd

En utredning bland landskapets alla kommuner om utfallet av äldreomsorgslagens bestämmelser om delaktighet

- Utredningsarbetet startar år 2016

Kaikenikäisten Pohjanmaa: kaikki ikäryhmät

Ett Österbotten för alla åldrar: alla åldersgrupper

Tavoitetila:

- Pohjanmaalle luodaan voimavaralähtöinen ja tasavertainen väestön hyvinvoinnin kehittämisen ilmapiiri.
- Väestön ikääntyminen on yksi keskeisistä maakunnan tulevaisuuteen vaikuttavista muutoksista, ja siten kaikenikäiset ihmiset nähdään Pohjanmaan voimavarana.
- Hyvinvoinnin edistämisen kannalta on keskeistä ymmärtää positiivisen mielenterveyden tärkeys paitsi yksilön hyvinvoinnille myös yhteisön ja yhteiskunnan voimavarana.

Målbild:

- I Österbotten skapas en resursorienterad och jämlik atmosfär för utvecklande av befolkningens välfärd.
- Den åldrande befolkningen är en central faktor som påverkar landskapets framtid och sålunda ses människor i alla åldrar som en resurs i Österbotten.
- För att främja välfärden är det centralt att förstå vikten av positiv psykisk hälsa inte bara för individens välfärd utan också som en resurs för gemenskapen och samhället.

Kaikenikäisten Pohjanmaa: kaikki ikäryhmät

Ett Österbotten för alla åldrar: alla åldersgrupper

Tavoitetila:

- Ihmisen lisääntyvä vastuu omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan edellyttää tietoa ja tukea.
- Tavoitteena ovat päihteiden käytön vähentäminen ja kansansairauksien ennaltaehkäiseminen kaikissa ikäryhmissä sekä kaikkinaisen ihmisten omaehtoisen hyvinvoinnin edistäminen monipuolisin keinoin, kuten esimerkiksi liikunnalla.
- Kasvavien tuloerojen takia jokaiselle on turvattava riittävä toimeentulo.

Målbild:

- Människans växande ansvar för sin hälsa och välfärd förutsätter information och stöd.
- Målet är att minska användningen av rusmedel och förebygga folksjukdomar i alla åldersgrupper samt att med hjälp av mångsidiga metoder främja allt som människorna själva gör för sin välfärd, till exempel fysiska aktiviteter.
- På grund av ökande inkomstskillnader måste var och en tryggas en tillräcklig utkomst.

Kaikenikäisten Pohjanmaa: kaikki ikäryhmät

Ett Österbotten för alla åldrar: alla åldersgrupper

Toimenpide

Käynnistetään koko maakunnan kattava päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentämistä tavoitteleva kampanja suurten mielenterveys- ja päihdehankkeiden (Pohjanmaa-hanke 2005–2011 ja Välittäjähanke 2011–2014) kokemuksia ja tuloksia hyödyntäen.

- Kampanjan suunnittelu ja rahoituksen hankkiminen 2014–2015
- Toteutus ja arviointi 2016–2017

Jatketaan kansansairauksien ennaltaehkäisemistä (liikunta, ravitsemus, positiivinen mielenterveys, sosiaaliset suhteet) vaikuttaviksi osoittautunein toimintatavoin ja panostetaan omaehtoisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Åtgärd

En kampanj i syfte att minska användningen av rusmedel och tobaksrökningen som omfattar hela landskapet inleds där erfarenheterna och resultaten från de stora projekten gällande psykisk hälsa och rusmedel (Österbottenprojektet 2005–2011 och Välittäjä-projektet 2011–2014) utnyttjas

- Planering av kampanjen och ansökan om finansiering 2014–2015
- Genomförande och utvärdering 2016–2017

Förebyggandet av folksjukdomar fortsätter (motion, föda, positiv psykisk hälsa, sociala relationer) med tillvägagångssätt som visar sig vara effektiva och det satsas på främjande av sådant som människorna själva gör för sin välfärd.

Kaikenikäisten Pohjanmaa: kaikki ikäryhmät Ett Österbotten för alla åldrar: alla åldersgrupper

Toimenpide

Perustetaan Suomen Mielenterveysseuran toimintamalliin ja hyvin käytäntöihin perustuva kaksikielinen Pohjanmaan kriisikeskus Vaasaan.

- RAY:n rahoitus haettu vuonna 2014 vuosiksi 2015–2018

Kotouttamista tukevan aiesopimuksen toimeenpano maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistämiseksi

- Sopimus allekirjoitettu 2014
- Rahoituksen ja resurssien hakeminen 2014–2015
- Toimeenpano ja seuranta sopimusosapuolten kesken 2014–2016
- Sopimuksen päivittäminen 2016

Åtgärd

Ett tvåspråkigt kriscenter som bygger på ett koncept och god praxis som tagits fram av Föreningen för Mental Hälsa i Finland grundas i Vasa.

- År 2014 ansöktes om finansiering från RAY för perioden 2015–2018

Ett intentionsavtal som stödjer integrering genomförs för att främja invandrarnas sysselsättning och delaktighet

- Avtalet undertecknat 2014
- Ansökan om finansiering och resurser 2014–2015
- Genomförande och uppföljning bland avtalsparterna 2014–2016
- Uppdatering av avtalet 2016

Kaikenikäisten Pohjanmaa: Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Ett Österbotten för alla åldrar: Barn, ungdomar och barnfamiljer

Toimenpide

Käynnistetään tematiikaltaan "hyvinvoiva perhe" -kehittämishanke tai sellaisia toimia, joiden tuloksena kaikissa Pohjanmaan kunnissa on käytössä:

- Yhtenäiset vanhemmuutta, kasvatusta ja lasten ja nuorten mielenterveyttä tukevat työmenetelmät, joiden vaikuttavuudesta on tietoa

- Ehkäistään syrjäytymistä

- Kehittämistoimien suunnittelu ja rahoituksen hakeminen 2014–2015
- Kehittämistoimien toteutus 2015–2017
- Kehittämistöimiin liittyvä tutkimus 2015–2018 (ÅA:n Vaasan yksikkö ja BoWer-verkosto)

Åtgärd

Ett utvecklingsprojekt kring temat "välmående familj" inleds eller sådana åtgärder vidtas vars resultat utnyttjas i alla österbottniska kommuner:

- Enhetliga arbetsmetoder som stöder föräldraskapet, ansvaret för uppfostran samt barns och ungdomars psykiska hälsa och vars effekter är kända

- Marginalisering förhindras

- Planering av utvecklingsåtgärder och ansökan om finansiering 2014–2015
- Genomförande av utvecklingsåtgärder 2015–2017
- Undersökning i anslutning till utvecklingsåtgärder 2015–2018 (ÅA:s enhet i Vasa och BoWer-nätverket)

Tavoitetila, mm.:

- Pohjanmaalla aikaansaadaan *yhteinen sosiaali- ja terveydenhuollon (SOTE) palvelujen tuottamisen tahtotila.*
- *Alueen palvelurakennemuutos toteutetaan yhteistyössä ja vuoropuhelussa alueen asukkaiden osallisuutta ja palveluiden laatua unohtamatta.*
- Lähipalveluiden kehittämisessä on turvattava myös yhteydenotto- mahdollisuudet ja ryhmämuotoiset vertaistuen keinoin toteutetut palvelut.
- Kustannusvaikuttava väestön hyvinvoinnin, terveyden ja mielenterveyden edistäminen ja hyvinvointierojen kaventaminen luovat pohjan alueen *tasalaatuisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiselle.*

Målbild, bl.a.:

- *I Österbotten åstadkoms en gemensam vision för produktionen av social- och hälsovårdstjänster.*
- *Servicestrukturreformen i området genomförs i samarbete och dialog utan att man glömmer att engagera invånarna i området eller tjänsternas kvalitet.*
- När närservice vidareutvecklas måste man också säkerställa möjligheterna att ta kontakt och tjänster som bygger på kamratstöd i grupp.
- När befolkningens välfärd samt fysiska och psykiska hälsa främjas på ett kostnadseffektivt sätt och skillnaderna i välfärd krymper läggs grunden för att utveckla social- och hälsovårdstjänster *av jämn kvalitet i området.*

Toimenpide

Vahvistetaan hyvinvointialan tekemisen kulttuuria ja uudistuvuutta Vaasan seudun opetusterveyskeskus -hankkeella ja Vaasan seudun opetus- ja tutkimuslinikka -hankkeella.

Valmistellaan ja toteutetaan Väli-Suomen alueella Kaste-hanke Parempi arki – Bättre vardag.

- Hankesuunnitelma ja hankerahoituksen hakeminen 2014
- Projektin toteuttaminen 2015–2017

Kehitetään sosiaali- ja terveyspalveluja osallistamalla palveluiden käyttäjiä ja kehittämällä kuntalaisten kuulemismenetelmiä sekä hyödyntämällä Kokemusosaamista.

Toteutetaan Hyvinvointia kuntiin ilman rajoja -hanke Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla.

- Projektin toteuttaminen 2015–2016

Åtgärd

Den aktiva kulturen och förnyelseförmågan hos välfärdsbranschen stärks genom projektet för en undervisningshälsocentral i Vasaregionen och projektet för en undervisnings- och forskningsklinik i Vasaregionen.

Kasteprojektet Parempi arki – Bättre vardag bereds och genomförs i mellersta Finland.

- Projektplan och ansökan om projektförfinansiering 2014
- Projektet genomförs 2015–2017

Social- och hälsovårdstjänsterna utvecklas genom att serviceanvändarna engageras samt genom att förfaranden för samråd med kommuninvånarna utvecklas och erfarenhetsbaserat kunnande utnyttjas.

Projektet Välfärd för kommuner över gränser genomförs i Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten.

- Projektet genomförs 2015–2016

Kiitos!
Tack!

Aluekehitysjohdaja/Regionalutvecklingsdirektör

Varpu Rajaniemi

varpu.rajaniemi@obotnia.fi